

nyelvű sajtóra gondol, akkor valótlant állít, hiszen német nyelvű nemzetiségi napilap egyáltalán nincs Magyarországon (az utóbbi évtizedekben nem is volt), országos német hetilap is csak egyetlen. A németekről szóló passzusban nem igazán értem, hogy a médiákat elemezve „a helyzetet javítja az a tény, hogy – főként a határ menti tájegységekben – jól vehető a szomszédos országok televíziós adásai” (55. o.), hiszen Baranya megye nem is határos német nyelvű országgal.

Kifogásolható, hogy a legtöbb helyen nem tudni, mely évről mely évről vonatkoznak a bemutatott számadatok, pl. az Országos Idegennyelvi Könyvtár által végzett statisztikánál (58 ff. o.), másutt indokolatlanul régi, pl. 1983-as adatok szerepelnek (vö: 53. o.). Zavaró, hogy bár a kötetben alig akad német megnevezés, az a néhány is általában hibás, pl. *Freundschaftverein* (27. o.), *Freundkreis* (28. o.).

Összességében megállapítható, hogy a kiadvány a korszerű szemlélet, a szakmai-tudományos színvonal, a megbízhatóság és az aktualitás kritériumaitól messze elmarad. A szakirodalmat nem, csak és kizárólag a szerző publikációs listáját gazdagítja.

A Baranya Megyei Közgyűlés Kiadványa, Pécs, 1993. 68. o.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszaktanatórium
Budapest

Varga Vera: Róth Miksa művészete

Önmaga így vall üvegfestőművészetéről: „Nincs még egy olyan dekoratív művészet, mely oly mélységesen fogná meg lelkünket, mint az üvegfestészet, mert az üvegfestményeken beémlő világosság maga a megszinesített napfény, a tűzben nemesedett szín válik napfényé. Ez az oka a misztikus hatásnak, mely a dómok üvegfestményeiből felénk árad.”

A mozaik problémájával foglalkozva pedig: nem tudott belenyugodni a gondolatba, hogy a mozaik nagy múltú nemes művészetének – mely a 13. században élte fénykorát – vége szakadt volna, hogy ne lehetne megújítható.

Az üvegfestmény: átlátszó, színes üvegdarabokból minta szerint összeállított kép, főképp templomok, dísztermek ablaknyílásainak a díszítésére. Az üveglapocskákat ólompántok foglalják össze, melyeknek sötét vonalai egyúttal az alakok vagy díszítő minták körvonalait adják.

A mozaik: apró szemcsékből, színes (kőzet-, márvány-, üveg- stb.) kockákból összeállított valamilyen kötőanyagba ágyazott ábrázolás, díszítmény. A padlómozaik, majd később a falmozaik művészete különböző technikákat alkalmaz.

Róth Miksa üvegfestő-műtermét 1885-ben alapította Budapesten, míg 1897-ben meghonosította az üvegmózaik-művészetet. Üvegfestő- és mozaikműhelyének legszebb alkotásai a magyar iparművészet remekei. Róth Miksát, a historizmus és a szecesszió nagy mesterét még a művészetkedvelő közönség sem ismeri eléggé, pedig nap mint nap találkozhat csodaszép üvegfestményeivel a Szent István-bazilika, az Országház, a Magyar Nemzeti Bank, a Zeneakadémia, a Gresham-palota és más ismert középület ablakain, épületrészein.

A Helikon Kiadó most egy különleges kivitelű kötetben adja közre VARGA VERA: RÓTH MIKSA MŰVÉSZETE című gazdag, reprezentatív albumát, mely nem csupán a művek szakszerű bemutatására vállalkozik, hanem pontos tárgyleírások kíséretében, a művész életútjának, pályájának ismertetésére is. Róth pályafutása (1865-1944) nemcsak egy jelentős művész-, illetve vállalkozókarrier példázata, hanem a kortárs művészeti élet egy szeletét reprezentáló művelődés- és stílustörténeti stúdium is. Hisz világviszonylatban sem gyakori az ilyen hosszú, termékeny életút. Mennyiségben és minőségben egyaránt kiemelkedően jelentős művészi hagyatékot alkotott.

A Róth család német eredetű. A család legismertebbé vált tagja – Miksa – az üveg-

festészettel már kora gyermekkorában, apja, Zsigmond műhelyében kezdett el foglalkozni: elsajátítva a mesterség fortélyait. Édesapja volt ez időben hazánkban az egyetlen és utolsó céhmester, aki értett az ólomba foglalt színes üvegek készítéséhez. Az itt megszerzett mesterségbeli tudást külföldi tanulmányútjai során tökéletesítette. Önállóan, nagyon fiatalon, húszévesen kezdett el dolgozni Budapesten. A rendkívül tetszetős, szép anyag, amivel dolgozott és teljesítményének művészi színvonala hamar hozzásegítette a sikerhez. Sok megrendelést kapott a történelmi Magyarország legrangosabb épületeinek díszítésére: a pécsi és a debreceni tudományegyetemek aulái, az egri, a kassai, a gyulafehérvári székesegyházak ablakai, a marosvásárhelyi Közművelődési Palota és a szabadkai városháza üvegfestményei dicsérték keze munkáját. Külföldre is eljutottak művei. Egymás után nyerte el a párizsi, torinói, az amerikai St. Louis-i vilákiállítások aranyérmeit. Elkészítette Norvégiában a sandefjord-i és az oslói Fageborg-templom ablakait, Olaszországban a Museo del Risorgimento Kossuth-émlékövegfestményét, Mexico Cityben a Nemzeti Színház ablakait, hogy csak a legjelentősebbeket emeljük ki. Mozaikmunkái közül említjük meg a Zeneakadémia előcsarnokának mozaikját, a kőbányai plébániatemplom Szent Antal-oltárpépét, a pannonhalmi Székesegyház homlokzati frízét, a Kerepesi úti temető Deák-mauzóleumát, melyet Székely Bertalannal együtt készített.

A századfordulótól a monumentális megbízások során egyre jelentősebbé vált együttműködése a gödöllői művészekkel, melyről maga így emlékezett meg: – Körösfői-Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral való együttműködésem pályafutásom egyik legszebbike volt. Szerencsés egymásratalálásunk beszédes bizonyítékai a Nemzeti Szalon, a veneziai magyar kiállítási csarnok, a marosvásárhelyi kultúrház, a lipótmezei kápolna, a temesvári püspöki szeminárium, a budapesti papnevelő intézet oratóriumának üvegfestményei és mozaikjai, ennek az ideális együttműködésnek eredményei. – A lipótmezei kápolna üvegfestmény-együttese a magyar és nemzetközi szecessziós üvegfestészetnek is különleges értékű csúcsteljesítménye: ikonográfiai felfogásban, formai-színkompozícióbeli s technikai kivitelezésben egyaránt.

Az üvegfestőművész emlékeit így summázta Róth Miksa: „Az élet küzdelmeinek jótékony balzsama: a szépben való gyönyörködés. Hálás lehet az ember az Úr-istennek, ha őt azzal áldotta meg, hogy meglássa és átérezze a szépet, de méginkább tartozik hálával az, akinek megadatott, hogy a szép kultuszában töltheti el életét, és az alkotás örömeiben részesülve, ízelítőt kap az Istenből, embertársainak pedig lelki gyönyörűséget szerez művészetével.”

A reprezentatív album a legjelentősebb Róth Miksa művek bemutatására, értékelésére, a művész életútja, pályájának ismertetésére kitűnő eredménnyel vállalkozott. Részleteket ismerhetünk meg Róth Miksa írásaiból és szemelvényeket az üvegfestészet történetéből, de a modern mozaikművészetről is. Külön fejezetek szemléltetően tüntetik fel Róth jelentősebb középületi üvegfestmény- és mozaikmunkái jegyzékét; az üvegfestészetben alkalmazott fontosabb üvegfajtákat és díszítőtechnikákat; útmutató jegyzeteket s a fontosabb ajánlott irodalmat. A kötet szerzője módszeresen fogja át és elemzi a gazdag Róth Miksa életmű összefüggéseit.

Helikon Kiadó Kft., Budapest, 1993.

DR. ORMÁNDI JÁNOS
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

Farkas Olga: Rajzot tanítottam

Korunkban a vizuális nevelés jelentősége kihívásszerűen megnövekedett. Az élet minden területén jelentkező vizuális információözön, a rohamosan fejlődő ipari formakultúra, környezet-esztétikai igény, reklám és csomagolóstechnika sürgeti a látás kiművelését, az esztétikai intelligencia széles körű elterjedését.